

423. Nowe stanowiska trzech gatunków z rodzaju *Aphthona* CHEVROLAT, 1837 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) w Polsce

New localities of three species of the genus *Aphthona* CHEVROLAT, 1837 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Chrysomelidae, Aphthona atrocaerulea, Aphthona czwalinai, Aphthona erichsoni*, new records, Poland.

Aphthona atrocaerulea (STEPHENS, 1831)

[= *A. cyanella* (L. REDTENBACHER, 1849)]

Chrząszcz znany w Polsce z nielicznych stanowisk, przy czym większość z nich zlokalizowana jest w południowej części kraju. W północnej Polsce znany jedynie z okolic Koszalina, Chełma i Dąbrówna koło Olsztyna na podstawie informacji sprzed ponad 90 lat (BURAKOWSKI i in. 1991: *Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 17: 1-227*). Żeruje na wilczomleczech.

Nowe stanowisko znajduje się na kserotermicznym pagórku na północnym skraju pradolinie Noteci:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: „Dziewcza Górka” ad Byszewice (XU38), 24 IX 2004 – 3 ex., świetlista dąbrowa, na mchu w przedścionku nory borsuka, leg. R. RUTA.

Gatunek nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Odnalezione stanowisko wspiera tezę WARCHAŁOWSKIEGO (1995: *Fauna Pol., Warszawa, 17: 1-360*) o występowaniu gatunku w całej Polsce.

Aphthona czwalinai WEISE, 1888

Zasiedla głównie południową część środkowej Europy, na wschód sięga po Mongolię; przez Polskę przebiega północna granica zasięgu tego gatunku. Częściej spotykany jedynie na Wyżynie Małopolskiej i Wyżynie Lubelskiej. Poza obszarem zwartej rozsiadlenia, odnaleziony był w okolicach Warszawy, Płocka i Gdańska (*locus typicus*). W ostatnich latach łapano również we Wrocławiu, ogólnikowa wzmianka o występowaniu na Wojnowie znajduje się w pracy BOROWCA (1985: *Przeł. zool., 29: 185-187*). Żeruje na wilczomleczech *Euphorbia virgata* WALDST. et KIT. (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*) oraz *Euphorbia esula* L. (BURAKOWSKI i in. 1991: *ibid.*).

Poniżej podajemy informacje o pierwszym stanowisku w dolinie Noteci i kolejnym we Wrocławiu:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Ślesin 2 km W (XU79), 18 VII 2005 – 1 ex., kserotermy na północnym skraju pradolinie Noteci, w czerpak na zboczu z roślinnością kserotermiczną rzadko porośniętym dębami, leg. R. RUTA.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Psie Pole (XS46), 11 VII 1989 – 1 ex., leg. M. WANAT, coll. L. BOROWIEC.

Na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej znane było tylko jedno stanowisko w południowej części krainy (Góra), na którym gatunek ten łapano na początku XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1991: *ibid.*).

Aphthona erichsoni (ZETTERSTEDT, 1838)

W odróżnieniu od większości przedstawicieli rodzaju będących gatunkami ciepłolubnymi, zamieszkuje północną część Eurazji od Holsztyna i Półwyspu Skandynawskiego po Mongolię i Kamczatkę (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*). W Polsce osiąga południową granicę zasięgu. Spotykana jest na torfowiskach. Według WARCHAŁOWSKIEGO (1995: *ibid.*) nieznanne są szczegóły biologii gatunku ani jego roślina żywicielska, choć BURAKOWSKI i in. (1991: *ibid.*)

sugerują, że rośliną żywicielską jest *Carex magellanica* LAM. Informacja ta wydaje się zaskakująca, gdyż większość gatunków rodzaju żeruje na *Euphorbiaceae*, *Geraniaceae*, *Linaceae* i *Cistaceae* (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*).

W Polsce wykazywana była z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Białowieży, a ponadto z dwóch krain, w których jej występowanie zostało (BURA-KOWSKI i in. 1991: *ibid.*) poddane w wątpliwość – Roztocza i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Wszystkie wiarygodne obserwacje pochodziły sprzed ponad 70 lat, zaś w „Wykazie zwierząt Polski” (MROCKOWSKI, STEFAŃSKA 1991: *Coleoptera* – chrząszcze. [W:] Wykaz zwierząt Polski, Tom III. Krakowskie Wydawnictwo Zoologiczne, Kraków: 7-197) gatunek oznaczono jako znany jedynie z piśmiennictwa. Figuruje na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (PAWŁOWSKI i in. 2002: *Coleoptera* Chrząszcze. [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-110), w kategorii zagrożenia EN (zagrożony).

Dwa stanowiska tego gatunku odnaleźliśmy na pojeziornych torfowiskach przejściowych: – Pojezierze Pomorskie: rez. „Bocheńskie Błoto” ad Sporysz (XV36), 28 V 2005 – 3 exx., czerpakiem z *Ledum palustre* L., 5–29 V 2005 – 5 exx., pułapki Barbera na mszarze *Sphagnum fallax* (KLINGGR.) KLINGGR. i *Carex rostrata* STOKES, leg. et coll. A. GAWROŃSKI; rez. „Golcowe Bagno” ad Golce (WV91), 4 VI 2005 – 5 exx., wyplaszane z torfowców, leg. et coll. R. RUTA.

Gatunek nowy dla Pojezierza Pomorskiego. Poszukiwania powtórzone w rez. „Bocheńskie Błoto” w końcu czerwca nie przyniosły rezultatu, co może sugerować, że *A. erichsoni* ma krótki okres pojawu. Obok słabego stopnia zbadania koleopterofauny północnej Polski może to być przyczyną ubóstwa informacji o stanowiskach tego gatunku w kraju.

Za konsultację merytoryczną dziękujemy Panu prof. dr. hab. Lechowi BOROWCOWI.

Rafał RUTA, Inst. Zool. UW., Wrocław
Arkadiusz GAWROŃSKI, Poznań

424. *Megachile genalis* MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) w Polsce – nowe stanowisko oraz pierwsze stwierdzenie gniazdowania w spróchniałym drewnie

Megachile genalis MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) in Poland – new locality and the first report on nesting in rotten wood

KEY WORDS: *Hymenoptera*, *Apoidea*, *Megachilidae*, *Megachile genalis*, nesting, rotten wood, new record, NE Poland.

Miesiarka *Megachile genalis* MOR. jest gatunkiem palearktycznym o bardzo rozległym zasięgu, obejmującym umiarkowane szerokości geograficzne Eurazji, od Hiszpanii po Japonię. Liczne stanowiska tej pszczoły znane są z Europy Środkowej, zwłaszcza z Niemiec, Austrii i Węgier, jednak w Polsce gatunek stwierdzony został do tej pory tylko raz, w Ojcowskim Parku Narodowym (CELARY, WIŚNIEWSKI 2002: *Pol. Pis. ent.*, 71: 145-149), mimo że wykazywany był ze wszystkich krajów ościennych oprócz Białorusi.

M. genalis została odnaleziona w Polsce północno-wschodniej: